

FOND K 43792-133 REE pedagoogilised päevad Norrköpingis 16.- 18.aug.1957.

Informatsioon lektor A.Murakini, õp.M.Toomuse ja ~~NEKS~~ ^{H.Vanaaus} esimehe A.Pundi andmetel.

Tellugu: Päevade ettevalmistamiseks kutsuti paar nädalat enne kokku valitud isikute nõupidamine. Korraldava toimkonna esimehe A.Irvali seletuse kohaselt oli kutseid saadetud 30 isikule (äränägemise järgi) mitte organisatsioonidele ega nende esindajale. Neist oli tulnud kokku 9 isikut, kus siis arutati päevade tegelikkude läbiviimist, valiti kaks kassapidajat, sekretärid ja teised funktsionärid - eranditult REE "rahvasaadikud"

Ettevalmistus oli suurejooneline, midagi jõululaada ja üldlaulupeo vahepealset. Peale selle informatsiooni, mis ajalehtedes ilmus, olgu märgitud, et varuti suur autodeparkeerimiskoht erivalvega, öömaja turismikodus 45 inimesele ja peale selle umbes sajale hotellides ja kaasmaalaste kodudes. Oli kavas ühine väljasõit Hultsbruki, õhtusöök Konsumi restoranis ja suurejooneline einelaud, mille ainuõigus pakuti vürtsipoodnik Kukele. Kutsuti üles inimesi korraldama avalikke korjandusi päevade majanduslikuks toetamiseks ja pöörduiti kohalike rootsi firmade poole toetuse saamiseks jne.

Osavõtjate arv ja isiklik koosseis: Reede õhtul kell 17, mil oli väljakuulutatud osavõtjate registreerimise algus, oli Mateuse kooli aula ukse juures kaks meest: komisjoni esimees Aadu Irval ja sekr. J.Äro. Kell 18:20, mil päev pidulikult avati oli kohal peale funktsionäride (A.Irval, J.Äro, M.Allik, L.Kaaman, M.Raud abikaasaga, I.Belokon, A.Murakin, E.Saluveer, T.Kalberg abikaasaga, J.Allas do) kolm inimest - Kallak(?) ühe teise mehega Eskilstunast ja üks pikk kõhna näoga mees koha pealt. Neile lisandusid väikese hiline misega õp.E.Köpp, V.Avatare abikaasaga, pensinär J.Kaasik (REE rs.) õp.M.Toomus ja õp.H.Vanaaus (Halmstadist) Hiljem tulid veel A.Pundi ja U.Kikrpuu (Eesti Koolisõprade Seltsi juhatuselt). Rootsi ühiskonda esindas ABFi koh. osak. sekretär G.Moberg (sots.), kes ühtlasi refereeris ka huviringide tegutsemisvõimalustest ja nende töökavast.

Sama koosseis vähemate muudatustega (teisel päeval tuli Leini Mälik Stokholmist, K.Kärk koha pealt j.t.) vaheldus kõigil kokkutulekui. Ja kui arvestada, et kogu selle aja sees toimus viis erikokkutulekut - kaks õpetajaile lau- ja pühapäeva ennelõunat ja kolm iga päeva õhtul, siis saamegi selle saladuse jälile, kuidas STE neljapäevases lehes võis kirjutada, et päevadest võttis osa "enam kui sada noorsootöö huvilist kaasmaalast". Fakt on see, et kõige suurem oli osavõtt laupäevasest koosolekust, kus ühekorraga oli saalis 34 inimest (kaasa arvatud ka kooli kojamees). Tavaline osavõtjate arv oli kümne ümber. Osavõtjate hulgas oli kaks lapsevanemat (Pundi ja Kikerpuu), kelle lapsed käivad E.T-koolis. Teistel osavõtjatel ei ole kooliealisi lapsi või nende lapsed ei käi eesti koolis (K.Kärk ja J.Kukk - viimane oli ainult laupäeval koosolekul üks tund aega)

Kava ja ettekanded Kava koostamisel bluffiti võimalikult paljude nimedega ja mõnigi sõitis ainult seepärast - vähemalt H.Vanaaus kinnitas, et ta poleks iialgi Halmstadist seda sõitu ette võtnud, kui ta oleks teadnud, et Rajamaa, Juunu j.t. üldse ei tule. Kunstnik Murakin polnud oma nõusolekut annud, kui juba nimi seisis lehes. Hiljem saatis M.Raud M-le vabanduskirja ja ütles, et I. olevat tema sisse vedanud ja öelnud, et nõusolek on olemas. M.on vaikne ja tagasihoidlik inimene (POL.naiiv) ja ütles, et mis ma nendega ikka teen. Samuti oli ka L.Mägiga, kes kohe vastas, et ta ei tule, kuid nime ilutses veel kaks nädalat hiljem STE veergudel. Rajamaa teab oma asja muidugi ise paremini. Siin taotleti muidugi kaks kärbest ühe hoobiga - kutseyes reklaamiti nende nimedega ja näidati, et kaasas

on kõik tähtsamad koolimehed, kuigi teati ette, et nad ei tule. Seda kasutati hiljem siis niiviisi (muidugi omavahelises jutuaajamises naiiviõega): meie kutsusime kõiki, tahame sõbralikult koss töötada, kuid, näe, Komiteemehed ei tule!

Avasõnas (ilmus STEs ligi kaks tundi enne kui ~~see~~ ^{see} toimus - STE trükitakse reede õhtul 15:30 ja avamine leidis aset kell 18:20) Olgu paralleelina märgitud, et Eesti Organisatsioonide Kongressi kirjeldus ilmus STEs neli päeva hiljem!) märkis A. Irval peale selle teksti, mis ilmus STEs, veel, et meie ei pruugi rootsi valitsuselt midagi paluda, vaid meie n õ u a m e - meie ei ole võlgu mitte neile vaid nemad meile. Ja ka muidu anti rootsi valitsusele ja eriti sotsidele pihta. Kahjuks ei ole mul sõnaselgeid väljendusi peale ühe, mis kõlas: sotsialism on kommunismi taimelavak - sotsid kasvatavad kommuniste! Seda võis A. I. omale lubada ainukese rootsi külalise sots Moberg juuresolekul, kuna see ju eesti keelt ei osanud

Peale avasõna järgnes kohe G. Mobergi ettekanne ABFi tööst ja koos- ning kaastööst eestlastega. Läbirääkimistel küsitleti referenti praktiliste toetussuuniste võimaluste kohta ja kas eestlastest õpperingidel on võimalik saada toetust ka ilma Eesti Komitee vahendusega. M. vastus oli muidugi jaatav, eriti kui see toimub tihedas koostöös ABFig. Selle peale repligeeris A. I. võiduröömsalt kuulajate poole: kuulsite nüüd! Meil pole Komiteed vaja! Muudkui paneme kohe käiku! Peale mõningaid küsimusi lahkus M. kohe ega tulnud enam tagasi kunagi.

Järgnev ettekanne A. Paelt N. Eesti koolioludest oli ~~omaa~~ ajakirjanduse ~~ga~~ ilmunud materjalide ja M. Rästase raamatust teadmiste kogusumma. Ettekanne ise oli olnud asjalik (!) ja eriliste lisandusteta.

Laupäeval kõnelesid: Murakin, mitte väljakuulutatud teemal, Meikup oli oma sõnadega jutustanud ümber O. Looritsa "Eestluse elujõud" ja Priidu Puusepp kutsevalikust. Nendes referaatides ei olnud midagi erilist ja tõenäolikuks ilmuvad nad eriväljaandes või uues õpetajate ja kooli ajakirjas (!), mida Ree kavatsesat välja anda. ~~vahtuvalt ümber oli~~
~~kavatsesat reformeerida.~~

Kahjuks ei ole mul seni peagu mingit informatsiooni ennelõunasist õpetajate omavahelistest koosolekutest - peamiselt võtsid sellest osa referendid, sest ka ~~kes~~ esavõtnud - õpetajate (Toomus ja Vanaaus), kellega mina rääkisin ei olnud neist osa võtnud.

Läbirääkimistel A. Irvali referaadi järele koolioludest paguluses, tekkis väike vahejuhtum A. Pundi ja Irvali vahel. Kuna A. I. omas ettekandes Eesti Täienduskooli hukka mõistis ja nende tööd alahindas ning nõudis et eesti keele õpetus tuleb viia rootsi koolidesse, ka neis klassides, kus leidub vaid üksikuid eesti õpilasi, siis oli P. läbirääkimistel võtnud sõna ja soovitanud referendil mitte vana kaevu enne kinni ajada, kui uus veel valmis pole. Seepeale oli I. sõna võtnud ja öelnud muuseas: kasvatus- ja kooliküsimuste üle ei ole võimaline otsustama mõni kingisepp ega puusepp (Pundil on Norrköpingis mööblitööstus) vaid seda oskavad ikkagi pedagoogid! Vahejuhtum lõppes sellega, et I. oli sunnitud vabandama avalikult

Kokkuvõttes: suur bluff ja sorr. Väljakuulutatud kavast jäi palju referaate ära (Juuno, Kiisel j. t.), teised paigutati ümber ja peeti teistel teemadel. Esitatist olid parema (kõigi nelja ühine arvamine, vaatamata sugulusele, sõprusele, isiklikule vaenule või poliitilisele kuuluvusele) Belokon, Pae, Murakin, Moberg; nõrgad, labased, intrigeerivad ja ebakorrektsed olid Irval, Raud ja osaliselt ka Meikup. Puusepp oli olnud igav, pikk ja algeline.

Lõpp pühapäeval oli kujunenud väga haledaks. Viimase ettekande lõpuks oli kuulajaskond kahanenud kaheksale isikule - kaasaarvatud ka funktsionärid ja Matteuse kooli kojamees. Nii hajus see maailma suurim jömmkärakas ilma leinalaulu ja hoosiannata. Öhku jäi kajama vaid tervitustelegramm Nõukogude Eesti pioneerijuhtidele-kolleegeidele.

Norrköpingi Eesti Koolisõprade Seltsi juhatus koostateerib, et 16.märtsil s.a. KFUMi ruumes Seltsi nimel korraldatud koosolekuks puudus juhatus otsus. Osa juhatusliikmeid oli ^{kaatsinest} küll informeeritud, kuid selleks väljasaadetud kutsed ja STEs 14. märtsil ilmunud eelteade ei olnud kooskõlas juhatusliikmeile antud informatsiooniga koosoleku sisu ~~ega~~ päevakorra kohta.

NEESS juhatus ~~ega~~ juhatusliikmed ei ole annud oma nõusolekut Seltsi nimel korraldada koosolekut n.n. hariduskogu organiseerimiseks ega valimisteks. Koosoleku kutsed koostas ja teate ajalehte ^{saatis} ~~paigutas~~ härra A.Irval, kes need punktid päevakorda paigutas omavoliliselt.

Norrköpingi Eesti Koolisõprade Seltsi juhatus kahjatakse, et härra A.Irval oma ebakorrektse teguviisiga on Seltsi nimel levitanud ebaõigeid teateid, mis võivad tekitada arusaamatusi ja kahjustada Seltsi head nime.